Till kommunerna
och KULs styrelse

VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR FOU-STÖDPROJEKTET UPPSALA LÄN 2000

INLEDNING

Kommunförbundet Uppsala län driver sedan 980401 ett FoU-Stödprojekt med inriktning på kommunernas socialtjänst. Under perioden 1998 – 1999 finansierades projektet helt via projektmedel från Socialstyrelsen.

Fr o m 2000 bedrivs Kommunförbundets FoU-arbete inom ramen för två projekt. FoU-Centrum Äldre arbetar med FoU inom äldreområdet och har delat huvudmannaskap mellan länets kommuner och landstinget. FoU-Stödprojektet har avgränsats till IFO-området, med huvudsaklig inriktning på barn och ungdom. Projektet, som sträcker sig över perioden 2000 – 2001, finansieras delvis av statsbidrag (250.000:- per år). Övriga medel tillskjuts av länets kommuner, i form av kommunbidrag (500.000:- per år) och deltagaravgifter. (se ekonomisk redovisning sid 5)

PROJEKTETS MÅL

Projektets mål är:

- Stimulera och stödja ett fördjupat FoU-tänkande inom de delar av socialtjänsten som arbetar med barn och unga.
- Uppbyggnad av ett kvalificerat FoU-stöd till socialtjänsten i arbetet med barn och unga.
- Uppföljning och vidareutveckling av det FoU-arbete som redan påbörjats inom Individ- och Familjeomsorg och handikappomsorg.

Med **FoU-tänkande** avses i detta sammanhang att socialtjänsten på sikt ska grunda sitt arbete på vetenskap och beprövad/reflekterad erfarenhet, d v s

- att tjänstemän och politiker ska söka kunskap från forskningen, från andras erfarenhet samt analysera och reflektera kring sin egen erfarenhet,
- att de ska använda sig av denna kunskap i utformning och omprövning av det sociala arbetets innehåll, metod och organisation,
- att de ska initiera sökande efter ny kunskap inom områden där forskning och beprövad/ reflekterad erfarenhetskunskap saknas samt
- att de ska ha respekt både för sin egen och andras kunskap och ödmjukhet inför det de inte kan.

PROJEKTORGANISATION

Politisk ledningsgrupp för FoU-Stödprojektet är Kommunförbundets styrelse. Därtill finns en styrgrupp bestående av Kommunförbundets sakkunnige i sociala frågor, tre representanter för länets socialchefer, en representant från Institutionen för socialt arbete vid Stockholms Universitet och en från Pedagogiska institutionen vid Uppsala Universitet. (se bilaga 1)

För att få en närmare koppling mellan FoU-Stödprojektet och praktikens problem och frågeställningar har dessutom en referensgrupp knutits till projektet. I referensgruppen finns fem representanter från Uppsala kommun och en representant från vardera av länets övriga kommuner. Samtliga har kompetens från barn och ungdomsområdet och tjänster på förste socialsekreterarnivå eller motsvarande. (se bilaga 1)

En viktig del i projektet är planeringen av en FoU-utbildning (se vidare nedan). Därför har en särskild utbildningsgrupp skapats för planering av utbildningen. I utbildningsgruppen ingår representanter för kommunerna, för de två ovan nämnda universiteten och dessutom från landstinget. (se bilaga 1)

VERKSAMHET UNDER 2000

Nedan följer en redogörelse för vad som utförts inom ramen för FoU-Stödprojektet under 2000.

FoU-samrådet

FoU-samrådet har fortsatt att fungera som en arena för utveckling av samarbetet mellan forskarvärlden och socialtjänstens ledare i länet. Under året har samrådet utökats med representanter för landstinget.

FoU-utbildning

Under 1999 startades en FoU-utbildning i samarbete mellan Uppsala Universitet (Sociologiska institutionen), Socialhögskolan i Stockholm och Kommunförbundet i Uppsala län. Utbildningen hade fokus på utvärdering och var uppdelad i tre inriktningar; äldre-, handikapp- respektive IFO-frågor. FoU-samordnaren har under 2000, tillsammans med en av FoU-samordnarna från FoU-Centrum Äldre, utvärderat den första FoU-utbildningen. Erfarenheterna från utvärderingen ligger till grund för planeringen av ytterligare en FoU-utbildning.

I FoU-utbildning I ingick att kursdeltagarna skulle arbeta med planering och uppläggning av ett lokalt projekt inom det egna verksamhetsområdet (se bilaga 2). I samband med utvärderingen framkom att kursdeltagarna behövde ytterligare stöd efter utbildningens slut, för att kunna genomföra sina projekt. FoU-samordnaren har därför erbjudit handledning och FoU-seminarier som stöd för deltagarna i IFO-respektive handikappgruppen. Äldregruppen har erbjudits motsvarande stöd från FoU-Centrum Äldre.

Under 2000 har förberedelser gjorts för att anordna FoU-utbildning II. Utöver diskussion i de grupper som är involverade i projektet har andra intressenter och experter inbjudits att komma med synpunkter. Förberedelsearbetet ledde fram till att det mest framträdande behovet ansågs vara att anordna en utbildning på temat *Att arbeta förebyggande med barn i "riskzonen".* Genom att anknyta till det utvecklingsarbete som redan pågår i länet kan utbildningen bli ett stöd i det lokala arbetet. Inriktningen på förebyggande insatser innebär att samverkan blir ett viktigt inslag i utbildningen. Därför har personal från skola, förskola och landstingets verksamheter med inriktning på barn och ungdom erbjudits att delta. Utbildningen kan därför användas för att stimulera samverkan och gemensam metodutveckling. Den innebär en unik möjlighet för deltagarna att utveckla det lokala arbetet med stöd av vetenskap och beprövad/reflekterad erfarenhetskunskap.

FoU-utbildning II kommer liksom den tidigare utbildningen att subventioneras, via de statsbidrag som erhållits av Socialstyrelsen. Utbildningen kommer att anordnas av Socialhögskolan i Stockholm, Uppsala Universitet (Psykologiska institutionen), Kommunförbundet och Landstinget tillsammans. Starten blir i maj 2001.

FoU-samordnaren har dessutom medverkat till att en utbildning om Barnmisshandel och sexuella övergrepp (20 poäng) som anordnas av Hälsouniversitetet i Linköping, förlagts till Uppsala. Hälften av utbildningsplatserna reserverades för tjänstemän från Uppsala län. I samarbete med Hälsouniversitetet kommer några av föreläsningarna att öppnas upp för en vidare krets.

Temadagar om FoU

Temadagar om FoU-frågor är ett sätt att föra ut kunskap om forskning och kvalificerat utvecklingsarbete. Under 2000 har tre temadagar (se bilaga 3) anordnats av FoU-Stödprojektet. Två av temadagarna belyste barnavårdsutredningar ur olika perspektiv. Bakgrunden var önskemål från socialarbetare i en av länets kommuner. Den tredje temadagen var en presentation av det utvecklingsarbete, med forskningsstöd, som pågår inom socialtjänstens Råd och Stöd i Håbo kommun.
Temadagarna har varit välbesökta (drygt 90 deltagare i genomsnitt).

Vid samtliga temadagar har synpunkter inhämtats från deltagarna. Synpunkterna har i huvudsak varit positiva och de har också gett underlag för planering av ytterligare aktiviteter både inom projektets ram och i Kommunförbundets övriga verksamhet.

Temadagarna har dokumenterats till stöd för deltagarna och för att kunskapen ska kunna förmedlas även till dem som inte haft tillfälle att delta.

Miniseminarier om FoU
Två miniseminarier har anordnats under året. Syftet med miniseminarier är att ge praktiker tillfälle till reflektion och erfarenhetsutbyte kring lokala utvärderingar, utvecklingsprojekt etc. Seminarieformen innebär att man inte bara redovisar resultat utan även diskuterar den metod man använt, problem man stött på och lärdomar man gjort på vägen. Vid det första seminariet som handlade om utvärdering redovisade FoU-samordnaren tillsammans med Gudrun Tevell från Landstinget, ”Den goda viljan”, en egenutvärdering av ett förändringsarbete i Uppsala län. Dessutom redovisades en utvärdering av en rehabiliteringsutbildning i Uppsala län, som gjorts av en magisterstuderande vid Socialhögskolan i Stockholm. Det andra miniseminariet behandlade brukarundersökningar och innehöll bl a en presentation av en brukarundersökning som gjorts inom socialtjänsten i Tierp av forskare vid Uppsala Universitet.

Seminarieformen har varit uppskattad och kommer att vidareutvecklas. Bl a kommer de projektarbeten som utförs som ett resultat av FoU-utbildning I att presenteras på kommande seminarier.

Politikeruniversitetet
I projektbeskrivningen för FoU-Stödprojektet omnämns även politiker, som en grupp som bör stimuleras och stödjas i sökandet efter kunskap. Politiker har under 2000 inbjudits till Temadagar och till Socialpolitiskt forum (se vidare nedan). Därutöver har ett särskilt Politikeruniversitet startats, tillsammans med Socialhögskolan, för socialpolitiker i Uppsala län. Den första delen bestod av en seminarieserie på temat Politikerroll kontra tjänstemannaroll inom socialtjänsten.

FoU-projekt
En del av FoU-Stödprojektets verksamhet är att bygga upp ett kvalificerat FoU-stöd till socialtjänsten i arbetet med barn och unga. Detta stöd kan se ut på olika sätt. Det kan t ex innebära att FoU-samordnaren fungerar som samtalspart för socialarbetare som står i begrepp att starta ett projekt, en utvärdering eller liknande. Ofta leder det till att samordnaren hjälper till att förmedla kontakt med någon forskare som kan vara allt från ”bollplank” en enstaka gång till att forskaren tar på sig ansvaret för t ex utvärderingen. Ett FoU-projekt kan också initieras av forskare eller det kan tillkomma på initiativ från FoU-samordnaren.

Nedan följer några exempel på pågående eller tilltänkta FoU-projekt som FoU-samordnaren har varit mer eller mindre involverad i under årets gång:

- **Den goda viljan –** Utvärdering av utvecklingsarbete inom drogskadeprevention i Uppsala län som FoU-samordnaren genomfört tillsammans med en tjänsteman från landstinget.
- **Barns behov i centrum** - Björklinge-Bälinge kdf. FoU-samordnaren har varit ”bollplank”, ordnat handledning av en forskare och förmedlat kontakt med en presumtiv utvärderare.
- **Uppföljning/utvärdering av institutionsplaceringar för barn och unga** – Uppsala och Enköping. FoU-samordnaren har varit ”bollplank” och ordnat handledning av en forskargrupp vid CUS (Centrum för Utvärdering av Socialt arbete).
- **Utvärdering av nätverksarbete** – Vattholma kdf. FoU-samordnaren har varit ”bollplank” och kommit med förslag angående forskningsstöd till den planerade utvärderingen.
- **Utvärdering av IFO-forum** – C, U och T län. FoU-samordnaren har anlitat en forskare från Socialhögskolan som utvärderare och tillsammans med övriga arrangörer fungerat som beställare av utvärderingen.
- **Uppföljning av familjehemsplaceringar** – Gamla Uppsala kdf. FoU-samordnaren har haft uppföljande kontakter kring den uppföljning med forskningsstöd som påbörjades 1999 med stöd av den förre FoU-samordnaren.
- **Utvärdering av Råd och Stöd i Håbo** – FoU-samordnaren har bl a anordnat en temadag för att föra ut kunskap om den utvärdering som tillkommit med stöd från FoU-Stödprojektet.
- **Ledarskap i kommuner** – FoU-samordnaren har medverkat till att både Socialhögskolan i Stockholm och IPF vid Uppsala Universitet ansökt om forskningsmedel hos Svenska Kommunförbundet. Tyvärr beviljades inga medel.
- **Kollegialt lärande kring barnavårdsutredningar** – FoU-samordnaren har inlett diskussioner med Socialhögskolan och länets kommuner angående ett projekt för kollegialt lärande kring barnavårdsutredningar.
- **FoU-Cirkel för ungdomshandläggare** - FoU-samordnaren har tillsammans med Socialhögskolan och Gamla Uppsala kdf påbörjat planeringen av en FoU-cirkel ungdomshandläggare i länet.

- **Utvärdering av mamma-barnverksamhet i Enköping** – FoU-samordnaren har lämnat förslag på utvärderare.
- **Förändrad socialarbetarroll** – FoU-samordnaren har fört en diskussion med ett par kommuner angående ett projekt som bygger på Lars Uggerhöjs forskning.

Samtal pågår om ytterligare projektidéer runt om i länet.

IFO-forum
FoU-samordnaren har under året fungerat som projektledare för IFO-forum, ett nätverk för IFO-chefer i Uppsala, Västmanlands och Örebro län. Projektet sträckte sig över perioden 1999 – 2000 och det finansierades delvis via medel från Trygghetsfonden. Syftet var att skapa en arena för reflektion för IFO-chefer, med bl a forskare som inbjudna inspiratörer/samtalsparter. En forskare från Institutionen för socialt arbete vid Stockholms Universitet har utvärderat projektet. IFO-forum kommer att fortsätta som ett nätverk och ansvaret kommer att delas av de tre länen.

Socialpolitiskt forum
FoU-samordnaren har under år 2000 tillsammans med Föreningen Sveriges Socialchefer (fss) regionstyrelse i C, U, T och S län anordnat Socialpolitiskt forum för socialchefer och socialpolitiker. Vid forumet medverkade bl a socialminister Lars Engqvist och professor Lennart Lundqvist från Statsvetenskapliga Institutionen i Lund.

Dialoggrupp med Socialhögskolan
Träffarna fortsätter i den särskilda dialoggrupp som skapats för att utveckla samarbetet mellan Socialhögskolans ledning och kommunernas socialchefer/IFO-chefer kring socionomutbildningen. Ur detta samarbete har bl a det Lärocenter som skapats i Håbo växt fram och det har även inspirerat till det avtal som slutits mellan Uppsala kommun och Socialhögskolorna i Umeå och i Stockholm.

Nätverksbyggande
Det nätverksbyggande som pågått sedan FoU-arbetets början har följts upp och utvecklats under året. FoU-samordnaren ingår bl a i:
- Socialstyrelsens FoU-nätverk.
- FoU-nätverk för FoU-arbetare med särskild inriktning på barn- och ungdomsfrågor. (Nätverket har initierats av FoU-samordnaren).
- NOPUS-nätverk för socialarbetare i Sverige, Norge och Danmark. (Nätverket bildades under en gemensam utbildning).
- ÄLDREOMSORGS-forum, ett nätverk för äldreomsorgschefer i C, U och T län. FoU-samordnaren deltar som sekreterare och för att säkra erfarenhetsutbytet mellan ÄO-forum och IFO-forum.
- FORSA (Förbundet för forskning i socialt arbete).

Utöver dessa nätverk ingår det i samordnarrollen att sammanföra t ex forskare och praktiker, vilket sker kontinuerligt i olika former.

FoU-information
En del av FoU-arbetet är att sprida information om aktuell forskning och övriga FoU-frågor. Det sker framför allt genom anordnandet av Temadagar och Miniseminarier. (se ovan) Temadagar, seminarier och konferenser annonseras alltid i god tid på Kommunförbundets kalendarium som sprids till tjänstemän och politiker i kommunerna.

FoU-Nytt, ett särskilt informationsblad för de två FoU-projekten, har utkommit med två nummer under året. Under 2000 har förberedelser gjorts för uppbyggnad av en hemsida på internet. FoU-samordnaren deltar också i möten för information och diskussion om forsknings- och utvecklingsfrågor på olika nivåer.

Mentor
Till stöd för samordnaren har en erfaren FoU-arbetare, Jan Messing, från Dalarnas Kommunförbund, fungerat som konsult/mentor.

Utvärdering
I den budget som gjordes för FoU-Stödprojektet och som låg till grund för ansökan till Socialstyrelsen hade 100.000:- avsatts för utvärdering av projektet. Statsbidraget reducerades dock med 170.000:-

jämfört med budgeten varför projektets styrgrupp beslutat att avgränsa utvärderingen till att omfatta den kommande FoU-utbildningen. 50.000:- har reserverats för detta ändamål. (se vidare nedan)

Kostnader
Kostnaderna för FoU-Stödprojektet under 2000 redovisas nedan

	Kostnader	*Enligt budget*	*Differens*
FoU-samordnare, inklusive resor, konferenser, lokal, telefon och administration	555.000:-	600.000:-	
Mentor	14.000:-	25.000:-	
Temadagar och miniseminarier	105.000:-	100.000:-	
Forskningscirklar, projekthandledning, nätverk kring utvecklingsprojekt, FoU-information	3.000:-	35.000:-	
TOTALT	*677.000:-*	*760.000:-*	*- 83.000:-*

Kostnaden för FoU-samordnaren har blivit lägre än planerat tack vare att en del av samordnarens lön finansierats via IFO-forum.

Intäkter	*Intäkter*	*Enligt budget*	*Differens*
Överskott från 1999	80.000:-	80.000:-	
Statsbidrag	500.000:-	500.000:-	
Bidrag från kommunerna	500.000:-	500.000:-	
Deltagaravgifter – Temadagar	111.000:-	100.000:-	
FoU-utbildning II	-	-	
TOTALT	*1.191.000:-*	*1.180.000:-*	*+ 11.000:-*

Hela statsbidraget för de två projektåren utbetalades redan under första projektåret.

Bidraget från kommunerna är baserat på invånarantalet och fördelat enligt nedan:

Enköping	62.000:-
Håbo	30.000:-
Tierp	34.000:-
Uppsala	322.000:-
Älvkarleby	15.000:-
Östhammar	37.000:-
Totalt	500.000:-

Saldot för året blir ett överskott på 94.000:- i förhållande till budgeten, vilket överförs till 2001. (Se bilaga 4)

Uppsala 2001-02-19

Lena Chirico
FoU-samordnare
Kommunförbundet Uppsala län

STYRGRUPP *Bilaga 1*
Tommy Winberg, programområdesansvarig och Kommunförbundets sakkunnige i sociala frågor
Ing-Britt Kuisma, planeringsansvarig KSK Uppsala
PeO Forsblom, förvaltningschef Socialförvaltningen Uppsala
Jan-Åke Olsson, socialchef Älvkarleby
Anna-Lena Lindqvist, prefekt Socialhögskolan i Stockholm
Christina Gustafsson, professor i pedagogik vid Uppsala Universitet

REFERENSGRUPP
Lena Aadde, sektionschef Enköping
Karin Lindbom, samordnare Håbo
Birgitta Ros, 1:e soc.sekr. Tierp
Mary Nilsson, controller KSK Uppsala
Sven-Erik Pistol, institutionschef Socialförvaltningen Uppsala
Yvonne Schantz, myndighetschef Björklinge-Bälinge kdf
Birthe Fridh, sektionschef Gamla Uppsala kdf
Jan Holmlund, myndighetschef Vattholma kdf
Anki Forslund, 1.e soc.sekr. Älvkarleby
Eva Andersson, 1:e soc.sekr. Östhammar

UTBILDNINGSGRUPP
Anna-Lena Lindqvist, prefekt Socialhögskolan Stockholm
Christina Gustafsson, professor i pedagogik Uppsala Universitet
Lennart Andersson, avdelningschef Socialförvaltningen Uppsala
Agneta Thomsson, IFO-chef Håbo
Birgitta Ros, 1:e soc.sekr. Tierp
Christer Berg, myndighetschef Gamla Uppsala kdf
Gudrun Tevell, verksamhetschef Primärvården
Staffan Lundqvist, samordnare/projektledare BUP
Margareta Parkstam, distriktsvårdschef Mödravården

Utöver ovan nämnda har följande personer tillkommit i slutskedet av utbildningsplaneringen:
Lotta Berg Eklundh, universitetsadjunkt Socialhögskolan Stockholm
Bo Andersson, prefekt vid Psykologiska institutionen vid Uppsala Universitet
Bo Brantefors, processledare Primärvården

PROJEKTARBETEN *Bilaga 2*

Nedan redovisas de projektarbeten som initierades och planerades inom ramen för FoU-utbildning I.

IFO

- ***Lyckträffen*** – Planering inför utvärdering av en verksamhet, Ulf Eiderbrant, Björklinge-Bälinge kdf.
- ***Knuff*** – Arbetsplan för det fortsatta FoU-arbetet, Göran Grape, Socialförvaltningen.
- ***Haschavvänjningsprogrammet*** – Förslag till uppföljning av ett korttidsprogram i öppenvård, Ann-Sofie Johansson, Socialförvaltningen.
- ***Förebyggande arbete bland ungdomar***, Teresa Zenker, Eriksbergs kdf.
- ***Den kunnige medarbetaren*** – En jämförande undersökning av klienters upplevelser av bemötandet när de söker ekonomiskt bistånd i Håbo och Östhammars kommuner, Lisbeth Persson, Östhammar och Agneta Thomsson, Håbo.
- ***Mamma-barngruppsverksamheten inom socialtjänsten i Uppsala***, Monica Brolund, Danmarks kdf.
- ***Familjerättsliga avtal hos socialtjänsten i Uppsala***, Karin Ramberg Hedqvist och Sveneric Öhman, Socialförvaltningen.
- ***Vilken betydelse har insatsen kontaktfamilj för barn och föräldrar*****?** Ulla-Märta Abrahamsson och Anette Uhlin, Enköping.

HANDIKAPP

- ***Det är väl klart att utvecklingsstörda lever som andra!*** Maria Jönsson och Anna Norell, Socialförvaltningen, Dagmar Laudan-Zulu, Björklinge-Bälinge kdf.
- ***Utveckling av särskild kompetens till LSS-verksamheter*** – som ger stöd till personer med utagerande/självskadande beteende eller med behov av struktur av andra skäl, Bo Karlberg, Sara Hallström, Gunilla Arborén, Gottsunda kdf.
- ***Utveckling av kvalitetsinstrument till viss LSS-verksamhet***. Bengt Finn och Tomas Folkesson, Socialförvaltningen och Rose-Marie Carlsson, Eriksbergs kdf.
- ***Hur ser samverkan ut mellan psykiatri och socialtjänst i Enköpings kommun?*** Kirsi Kirpislidis, Enköping.
- ***På vår gata finns en gruppbostad för utvecklingsstörda*** – En planerande intervjustudie av ett antal grannar till en gruppbostad för utvecklingsstörda. Maria Enarsson, Rasbo kdf.

ÄLDRE

- ***Finns det något glapp mellan vision och verklighet i den kommunala äldreomsorgen***? Oscar Brandin, Lotta Sigge och Annika Åkhagen, Vaksala kdf.
- ***Kvalitetsdimensioner och arbetsplaner*** - Ing-Britt Knudsen, Östhammar, Eva Göthberg, Gamla Uppsala kdf, Sirpa Huisman, Enköping, Anita Sjöberg, Vattholma kdf och Maria Wik, Svartbäckens kdf.
- ***Begreppet medicinskt färdigbehandlad startar en process på gott eller ont för den enskilde.*** Christina Gustafsson, Eriksbergs kdf, Agneta von Schoting, Enköping och Susanne Hultgren-Edholm, Håbo.

BUDGET 2001 *Bilaga 4*

Kostnader

FoU-samordnare, inklusive resor, konferenser, lokal, telefon och administration	600.000:-
Mentor	25.000:-
Utvärdering	50.000:-
FoU-utbildning II, inklusive litteratur	450.000:-
Temadagar och miniseminarier	100.000:-
Forskningscirklar, projekthandledning, nätverk kring utvecklingsprojekt, FoU-information	129.000:-
TOTALT	*1.354.000:-*

Intäkter

Överskott från 2000	94.000:-
Statsbidrag som utbetalats 2000	420.000:-
Bidrag från kommunerna	500.000:-
Deltagaravgifter – Temadagar	100.000:-
FoU-utbildning II	240.000:-
TOTALT	*1.354.000:-*